

บทที่ 2



เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ตามวงจรคุณภาพ (PDCA) เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารงานสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม สำหรับโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ดังนี้คือ

1. การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.1 ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.1.1 ความหมายของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.1.2 ประเภทของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.2 การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย

1.2.1 การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ก่อนปีพุทธศักราช 2540

1.2.2 การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540

ถึงปัจจุบัน

2. พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

2.1 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2.2 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

2.3 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

3. การจัดการเรียนร่วม

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนร่วม

3.2 วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนร่วม

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

3.4 การเตรียมการเรียนร่วม

- 3.5 มาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม
- 3.6 กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน
- 3.7 แนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ท
4. โรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม (Inclusive schools)
 - 4.1 กรอบแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม
 - 4.2 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรวม
 - 4.3 รูปแบบการเรียนรวม
5. แนวคิดทฤษฎีการบริหารคุณภาพ
 - 5.1 การบริหารคุณภาพโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)
6. บริบทของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2
 - 6.1 โรงเรียนบ้านบวก อำเภอเถลี
 - 6.2 โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง
 - 6.3 โรงเรียนบ้านปวง อำเภอทุ่งห้วยช้าง
 - 6.4 โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง อำเภอเวียงหนองล่อง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1. ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็นทางการได้ยิน ทางเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไปทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก 5 กุมภาพันธ์ 2551)

2. ประเภทของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ การกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 เพื่อให้หน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการเกิดความเข้าใจที่ตรงกันดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคณพิการ พ.ศ. 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงออกประกาศกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552”

ข้อ 2 ประเภทของบุคคลพิการ มีดังต่อไปนี้

- 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ
- 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
- 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
- 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์
- 8) บุคคลออทิสติก
- 9) บุคคลพิการซ้อน

ข้อ 3 การพิจารณาบุคคลที่มีความบกพร่องเพื่อจัดประเภทของคณพิการให้มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.1) คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้มือสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาดำมืดเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (2/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2) คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขนาดใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

หากวัดความชัดเจนของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยิน ตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1) คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจ การพูดผ่านทางการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินระดับ 90 เดซิเบล ขึ้นไป

2.2) คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาถึง 26 เดซิเบล

3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจน ในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ความสามารถทางสติปัญญา ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้ มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคล ที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติทั่วไป มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติไป ในการทำงานของสมองบางส่วน ที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้น เฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถ เรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งนี้มีระดับสติปัญญาทั่วไป

6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียง เช่น เสียงผิดทั่วไป อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดทั่วไป หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาหน้าที่ของภาษา

7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากทั่วไปเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดทั่วไปทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8) บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดทั่วไปของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลกระทบต่อความบกพร่องทางด้านพัฒนาการ ด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรมหรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดทั่วไปนั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9) บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง 8 มิถุนายน 2552)

ปัจจุบันนี้ ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 9 ประเภทนี้ มีเพียง 4 ประเภท ที่ได้รับการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ มีการจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ และมีการส่งเสริมในเรื่องการเรียนร่วม ส่วนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นนั้นยังไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจน

การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย

การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความเป็นมา ดังนี้

1. การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ก่อนปีพุทธศักราช 2540 พ.ศ. 2478 การตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ ประกาศยกเว้นให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่ต้องเข้าเรียน ต่อมา พ.ศ. 2482 นางสาวเจนีฟ คอลฟิลด์ (Genevieve Caulfield) สตรีชาวอเมริกันริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร พร้อมกับคณะบุคคลร่วมจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ในปี พ.ศ. 2495 มีการจัดตั้งมูลนิธิเศรษฐเสถียรขึ้นเพื่อร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการเปิดโรงเรียนสอนคนหูหนวก ในปีต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมูลนิธิเดิมเป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกแทน โดยใช้ที่ดินพร้อมอาคารติดของมูลนิธิโกโตะ นเรนดี

บัญชากิจ บริจาคเป็นสถานที่เรียน ปัจจุบันโรงเรียนเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเศรษฐเสถียร และในปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้โปรดเกล้าฯ ทรงรับมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มูลนิธิจึงมีชื่อใหม่เป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกใน พระบรมราชินูปถัมภ์ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2504-2508 มูลนิธิอนุเคราะห์ผู้พิการในพระบรมราชินูปถัมภ์ ร่วมกับกองการศึกษาพิเศษได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนสอนผู้เรียนพิเศษขึ้น โดยมีบุคลากรฝ่ายบริหารและทำการสอนจากกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการอนุมัติงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานชื่อให้ว่า โรงเรียนศรีสังวาลย์ ใน พ.ศ. 2508 และปี พ.ศ. 2544 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปิดโรงเรียนศรีสังวาลย์ แห่งที่สองขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้บริการการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายในเขตภาคเหนือ

ระหว่าง พ.ศ. 2505 - พ.ศ. 2507 มีการจัดตั้ง มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ขึ้นใน พ.ศ. 2505 ใน พ.ศ. 2506 กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดตั้งโรงพยาบาลปัญญาอ่อน เพื่อสอนผู้เรียนปัญญาอ่อนอายุระหว่าง 7-15 ปี โดยจัดการศึกษาตามระดับความสามารถเป็น 3 กลุ่ม คือระดับเรียนได้ ระดับฝึกได้ และระดับปัญญาอ่อนรุนแรง ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 โรงพยาบาลปัญญาอ่อนได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่า “โรงเรียนราชานุกูล” พร้อมทั้งพระราชทานรายได้จากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ ให้จัดสร้างอาคารเรียนภายในบริเวณโรงพยาบาลด้วย และระหว่างปี พ.ศ. 2523- พ.ศ. 2530 กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้ขยายการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยรับโอนโรงเรียนกาวิละอนุกูล จังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2523) เดิมชื่อโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์กาวิละวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ขึ้นกับค่ายกาวิละ และในปี พ.ศ. 2530 จัดตั้งโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ขึ้นเป็นโรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแห่งที่สอง นอกจากนี้ได้จัดตั้งโรงเรียนชุมพรปัญญานุกูลและรับโอนโรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จากมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนในพระบรมราชินูปถัมภ์ (สมเกตุ อุทรโยธา, 2556 : 5)

2. การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 ถึงปัจจุบัน ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความ

แตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ และมาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน นอกจากนี้มีการกำหนดการจัดการศึกษา ไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตราที่ 10 ที่กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนเข้ารับการศึกษิตตามสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยโรงเรียนทั่วไปจะต้องรับผู้เรียนทุกคนเข้าเรียน ในรูปแบบการเรียนร่วมระหว่างผู้เรียนทั่วไปกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ และเป็นการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทุกคน ทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคม และดำรง ชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ใน พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้เปลี่ยนมาใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งมีบทบัญญัติหลายหมวดหลายมาตราที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน เลือกรูปแบบโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ ทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

ส่วนที่ 9 สิทธิได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ มาตรา 52 เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอด และได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ และมาตรา 54 บุคคลซึ่งพิการ หรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และบุคคลพิการหรือทุพพลภาพได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

ต่อมาได้มีการกำหนด พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ (2551) ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 โดยกำหนดให้มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยละเอียดซึ่งมีดังนี้

มาตรา 5 กำหนดไว้ว่า ผู้พิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้

1. ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
2. เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น
3. ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้พิการ แต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชน การกุศล ที่จัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ โดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ

มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan-IEP) โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้พิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง

สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ อาจจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือบริการอื่นใด

ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับผู้พิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับผู้พิการ เข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลผู้พิการ และประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้ผู้พิการ ได้รับการศึกษาทุกระดับหรือบริการทาง

การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้พิการ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก 5 กุมภาพันธ์ 2551)

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือ

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน

องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล (2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด (3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ (2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด (3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ในพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ฉบับนี้มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือ

มาตรา 20/413 ให้ศูนย์บริการคนพิการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) สำรวจติดตามสภาพปัญหาคนพิการ และจัดทำระบบข้อมูลการให้บริการในเขตพื้นที่รับผิดชอบ (2) ให้บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์สวัสดิการ และความช่วยเหลือ ตามที่คนพิการร้องขอ และตามที่หน่วยงานของรัฐกำหนด รวมทั้งการให้คำปรึกษาหรือช่วย ดำเนินการเกี่ยวกับการขอใช้สิทธิประโยชน์แก่คนพิการ (3) เรียกหรือแทนคนพิการให้ได้รับสิทธิประโยชน์สำหรับคนพิการตามพระราชบัญญัตินี้ (4) ให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน การฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ และการจัดหางานให้แก่คนพิการ (5) ให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามความต้องการ จำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล (6) ประสาน คัดกรอง ส่งต่อ และให้ความช่วยเหลือคนพิการหรือผู้ที่มีแนวโน้มว่า จะพิการให้ได้รับการดูแลรักษาพยาบาลที่เหมาะสม (7) ประสานความช่วยเหลือกับหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้ ความช่วยเหลือคนพิการตามประเภทความพิการ (8) ติดตามและประเมินผล และรายงานเกี่ยวกับการได้รับสิทธิประโยชน์ตาม พระราชบัญญัตินี้และการดำรงชีวิตของคนพิการ (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่ คณะกรรมการหรือสำนักงาน

มอบหมาย การให้บริการแก่คนพิการ ให้ศูนย์บริการคนพิการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อได้รับการร้องขอจากศูนย์บริการคนพิการ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบพิจารณาและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองคนพิการเป็นสำคัญ ในกรณีที่มีปัญหาการดำเนินการ ให้ศูนย์บริการคนพิการรายงานต่อสำนักงานเพื่อนำเสนอคณะกรรมการ พิจารณาวินิจฉัยหรือดำเนินการอื่นใดตามอำนาจหน้าที่ การกำหนดอำนาจหน้าที่ของศูนย์บริการคนพิการแต่ละประเภท การดำเนินงาน และการให้บริการแก่คนพิการของศูนย์บริการคนพิการ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ กำหนดในระเบียบ มาตรา 21 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้ราชการ ส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติเทศบัญญัติข้อกำหนด ระเบียบหรือประกาศ แล้วแต่กรณีให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัตินี้ ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นอาจจัดสรรงบประมาณของ ตนเองเพื่อตั้งเป็นกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการส่วนท้องถิ่นได้ ทั้งนี้การบริหาร กองทุน การจัดการกองทุน และการอนุมัติการจ่ายเงิน ราชการส่วนท้องถิ่นอาจนำระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนดมาใช้บังคับโดยอนุโลมก็ได้

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ฉบับนี้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือ

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใดที่ได้รับดูแลหรือรับอุปการะคนพิการ

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทาง การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายความว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือบริการที่ใช้สำหรับบุคคลพิการโดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือ ปรับใช้ให้ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่มรักษาคงไว้หรือ พัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวัน เพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“การเรียนรู้ร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบ การศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการ เรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

“สถานศึกษาเฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน ที่จัด การศึกษาสำหรับบุคคลพิการโดยเฉพาะ ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ไป กลับ และรับบริการที่บ้าน

“ศูนย์การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรม แก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและ ความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

“ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอก ระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ โดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัวย ชุมชนองค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด ตั้งแต่ระดับ การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น

“องค์กรคนพิการแต่ละประเภท” หมายความว่า องค์กรสมาชิกระดับชาติตาม ประเภทความพิการ ที่ได้แจ้งชื่อไว้กับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

หมวดที่ 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้

(1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

(3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา 6 ให้ครูการศึกษาพิเศษในทุกสังกัด มีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด

ให้ครูการศึกษาพิเศษ ครู ศึกษารักษ์ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ องค์ความรู้การศึกษาต่อเนื่องและทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ

มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง

สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ อาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพ ในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพหรือบริการอื่นใด

ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

มาตรา 9 ให้รัฐจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ให้รัฐจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้ราชการส่วนท้องถิ่น ออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนด ระเบียบหรือประกาศแล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 2 การส่งเสริมการจัดการศึกษาคนพิการ

มาตรา 11 ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ประกอบด้วย

- (1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ
- (2) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคนพิการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง
- (3) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสิบคน ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อธิบดีกรมสุขภาพจิต อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและเลขาธิการสำนักและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ
- (4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบสามคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงในด้านการบริหารการศึกษา ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์สาธารณสุข ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านรวมกัน ทั้งนี้ อย่างน้อยเจ็ดคนต้องมาจากองค์กรคนพิการแต่ละประเภท

หมวด 3 กองทุนส่งเสริมและพัฒนากิจการสำหรับคนพิการ

มาตรา 21 ให้จัดกองทุนขึ้น เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมและพัฒนากิจการสำหรับคนพิการ” ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนากิจการสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยกองทุนประกอบด้วย

- (1) เงินและทรัพย์สินที่โอนมาจากกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2546

- (2) เงินอุดหนุนรัฐบาล
 - (3) เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - (4) เงินรายได้จากการออกสลากหรือการจัดกิจกรรม
 - (5) ดอกผลและผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
 - (6) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
 - (7) รายได้บางส่วนจากภาษีของสินค้าและบริการที่เป็นสาเหตุแห่งความพิการ
- ตามที่กฎหมายกำหนด

บทเฉพาะกาล

มาตรา 29 ให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านการอบรมวุฒิบัตรครูการศึกษาพิเศษ ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอนุมัติก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นครูการศึกษาพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้

ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับให้ผู้ผ่านการอบรมวุฒิบัตรครูการศึกษาพิเศษ ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อนุมัติมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งเป็นครูการศึกษาพิเศษ ตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยการที่การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการ มีลักษณะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้นเพื่อให้การบริการให้ความช่วยเหลือแก่ คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษาจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก 5 กุมภาพันธ์ 2551)

การจัดการเรียนร่วม

ความหมายของการจัดการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551:5) ให้คำจำกัดความของคำว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม (inclusive education) หมายถึง การศึกษาสำหรับทุกคน โดยรับเด็กและเยาวชนพิการหรือมีความบกพร่องเข้ามาเรียนตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา กับนักเรียนทั่วไป และจัดให้มีบริการตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 ได้ระบุความหมายของ “การเรียนร่วม ” ว่าเป็นการจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุก

ระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มและได้ระบุความหมายของคณพิการว่า เป็นบุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหวและการสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

อจธราภรณ์ บัณวล (2551 : 20) ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่า หมายถึง การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนพิการเข้าเรียนในกระบวนการเรียนสอนตามปกติของนักเรียนทั่วไป โดยอาจจัดได้หลายรูปแบบและมีลักษณะการจัดที่แตกต่างกัน รวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

สมชาย ลัมประจันทร์ (2554 : 22) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการเข้าไปในระบบการศึกษาทั่วไป มีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการ กับเด็กทั่วไป

สนธิ ไชยลวง (2554 : 17) กล่าวว่า การเรียนร่วม คือการจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยได้รับความช่วยเหลือตามความจำเป็น เพื่อส่งเสริมให้ได้เรียนรู้และอยู่ร่วมในสังคมปกติอย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุป การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับโอกาสเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา และการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้ดีที่สุด

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนร่วม

1. เด็กพิการมีโอกาสเข้ามาเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียน พิเศษที่อยู่ห่างไกลบ้านมากจนเป็นภาระของผู้ปกครองและยังเป็นการประหยัดเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางโดยอาจใช้เวลาในการเดินทางมาทำการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อพัฒนาการของเด็กเอง
2. เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองไม่ต้องส่งบุตรไปอยู่โรงเรียนประจำ
3. เด็กพิการได้ใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว มีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัวโดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแบ่งแยกไปด้วยเหตุของความพิการ



4. เด็กพิการมีโอกาสเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสังคม ซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์โดยตรงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้

5. สังคมเข้าใจและยอมรับเด็กพิการว่ามีความสามารถเช่นเดียวกับเด็กปกติและยังช่วยให้เด็กพิเศษอยู่ร่วมกับสังคมได้

รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

เนื่องจาก การเรียนร่วมถือเป็นสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (UNESCO, 2012) ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษใน 2 รูปแบบ ดังนี้

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการ (Special Schools) เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะทาง ได้แก่ โรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ และโรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

2. การจัดในรูปแบบการเรียนร่วมได้มีการจัดการเรียนร่วมใน 3 ลักษณะดังนี้

2.1 การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) หมายถึง การให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปเรียนในโรงเรียนทั่วไปในชั้นเรียนทั่วไปเต็มเวลา ผู้เรียนจะได้รับบริการทางการศึกษา เช่นเดียวกับคนอื่นทุกประการ ผู้เรียนที่เข้าเรียนร่วมแบบนี้จะต้องเป็นผู้เรียนที่มีความพิการไม่มากนัก มีระดับสติปัญญา และความพร้อมด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคมสมวัย แต่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ที่เข้าเรียนร่วมกับผู้เรียนทั่วไปจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการเรียนรู้การเข้าสังคมกับเพื่อน การช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งทักษะที่จำเป็นสำหรับการเข้ารับการศึกษาศึกษา และมีความสามารถที่จะเรียนร่วมกับผู้เรียนทั่วไปที่มีความสามารถในระดับเดียวกันได้ แม้ว่าผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจะมีอายุมากกว่าผู้เรียนทั่วไป และมีร่างกายที่โตกว่าผู้เรียนทั่วไปก็ตาม ทั้งนี้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้ ยังจะต้องได้รับการบริการเสริมที่จำเป็นต่อการศึกษามากกว่าคนอื่นด้วย เช่น การฝึกกายภาพบำบัด การฝึกกิจกรรมบำบัด การสอนเสริมในบางวิชา การฝึกพูด ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2.2 การเรียนร่วม (Integration) หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลาหรือบางวิชาและยังหมายรวมถึง การจัดชั้นเรียนเฉพาะผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนทั่วไป ผู้เรียนที่รับบริการในลักษณะนี้มักเป็นผู้เรียนที่มีความพิการในระดับปานกลางถึงระดับมาก จึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาในทุกวิชาได้ ต้องมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan -IEP) ให้กับผู้เรียน บางโรงเรียนอาจจะจัดให้ผู้เรียนกลุ่มนี้อยู่ใน

ห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป (Special Classroom in Regular School) เนื่องจากผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้ถูกมองว่าไม่สามารถเรียนร่วมกับผู้เรียนทั่วไปได้ โดยผู้เรียนกลุ่มนี้จะเรียนกลุ่มทักษะวิชาการ ตามความสามารถและแผนการศึกษาเฉพาะของตนเองในห้องเรียนพิเศษนี้ แต่ในวิชาที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะในการเรียนมาก ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจะไปเรียนร่วมกับผู้เรียนทั่วไป จึงจัดให้มีห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) และมีอุปกรณ์พิเศษในการให้บริการ

2.3 การเรียนร่วมแบบเรียนร่วม (Inclusive Education) หมายถึง การจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวมระหว่างผู้เรียนทั่วไปและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นแนวทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ว่าโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกคนทั้งผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และผู้เรียนทั่วไปเรียนร่วมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษ โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าผู้เรียนคนใดเป็นผู้เรียนทั่วไปหรือผู้เรียนคนใดเป็นผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้เรียนทุกคนเมื่อถึงอายุเข้าเรียนก็ควรเข้าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกันโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้เรียนทุกคนที่ผู้ปกครอง พามาเข้าโรงเรียนทางโรงเรียนจะต้องรับผู้เรียนไว้และจะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสม ตามแผนการจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคล (IEP) ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจะสำเร็จการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของตนเองเป็นการลดภาระให้ผู้ปกครอง ซึ่งผู้เรียนได้อยู่กับครอบครัวและสังคมของตนเอง นอกจากนี้การเรียนร่วมยังมีความหมายไปถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคม หลังจากสำเร็จการศึกษาต้องดำเนินไปในลักษณะรวมกันที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับฟังซึ่งกันและกัน ทุกคนยอมรับว่ามีผู้พิการอยู่ในสังคม และบุคคลเหล่านั้น ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นโดยไม่มีการแบ่งแยก (ผดุง อารยะวิญญู, 2542 : 12) แนวคิดการเรียนรู้นี้ต่างกับแนวคิดสองแบบแรกคือ แนวคิดนี้มีความเชื่อว่าไม่ว่าผู้เรียนจะมีความพิการรุนแรงมากมาแค่ไหน ก็ต้องได้รับการศึกษาแบบที่จัดในชั้นเรียน นักเรียนต้องการวิธีสอนแบบพิเศษ เทคโนโลยีที่จะอำนวยความสะดวก การบำบัดหรือการช่วยเหลือเฉพาะตัว เป็นสิ่งที่ต้องจัดให้ในชั้นเรียนทั่วไป ซึ่งแนวคิดนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษที่จะได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา อย่างไรก็ตามการเรียนร่วมจะต้องพิจารณาถึงประเภทและความรุนแรงของความบกพร่อง ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ส่วนใหญ่ยังเรียนอยู่ในโรงเรียนเฉพาะความพิการมีเข้าเรียนในโรงเรียนจัดการเรียนร่วมบ้างแต่ไม่มากนัก ผู้เรียนที่มีความบกพร่องในระดับปานกลางให้เข้าเรียนร่วมมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีปัญหาในการเรียน ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางระดับสติปัญญาในระดับเรียนได้ ผู้เรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมไม่รุนแรงผู้เรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนทั่วไป (สมเกตุ อุทโยธา, 2556 : 8)

โดยสรุป การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทยได้จัดบริการใน 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ (Special Schools)
2. การจัดในรูปแบบการเรียนร่วม ได้มีการจัดการเรียนร่วมใน 3 ลักษณะ ดังนี้
 - 2.1 การจัดในรูปแบบการเรียนร่วมบางเวลา (Integration)
 - 2.2 การจัดในรูปแบบการเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming)
 - 2.3 การจัดในรูปแบบการเรียนร่วมแบบเรียนรวม (Inclusive Education)

การเตรียมการเรียนร่วม

1. การเตรียมประมุขครูและบุคลากรอื่นของโรงเรียน
2. การเตรียมแผนการสอนและ โครงการสอน
3. การเตรียมบุคลากร ได้แก่
 - 3.1 ผู้บริหาร มีความเข้าใจคนพิการ/สนองนโยบายการจัดการศึกษาแก่คนพิการ
 - 3.2 ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติ/ครูประจำวิชา ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับคนพิการมีเมตตา เห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเด็กพิการและต้องประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

4. ครูเสริมวิชาการ จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ คือภาษามือ อักษรเบรลล์

5. ครูเดินสอนต้องมีการประสานงานกับโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีเด็กพิการเรียนอยู่คอยให้คำแนะนำและมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ

6. ครูประจำชั้นพิเศษ เป็นครูการศึกษาพิเศษที่ทำหน้าที่สอนเด็กพิการในชั้นเรียนพิเศษ โดยจำต้องมีความเข้าใจเด็ก มีความอดทนรู้จักกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กรู้ภาษามือและอักษรเบรลล์

7. นักเรียนปกติ มีเจตคติ การยอมรับความหลากหลายของบุคคลและความแตกต่าง การปฏิบัติต่อผู้พิการ

8. การเรียนร่วมในประเทศไทยและต่างประเทศนั้น มีผู้ที่พัฒนาหรือกำหนดรูปแบบมาตรฐานในการจัดการศึกษา จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี สามารถสรุปได้ดังนี้

มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม

มาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มี 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 2 บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการ
ของนักเรียน

2. มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนการสอน มี 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 2 จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 3 วัดและประเมินตามสภาพที่แท้จริงเพื่อพัฒนานักเรียนเป็น

รายบุคคล

3. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มี 7 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 สำรวจและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ

มาตรฐานที่ 2 ดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อ และจัดเข้าเรียน

มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาพิเศษ

มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมการใช้งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและ

ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ

มาตรฐานที่ 5 จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความ

ต้องการพิเศษในการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 6 สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 7 นิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง

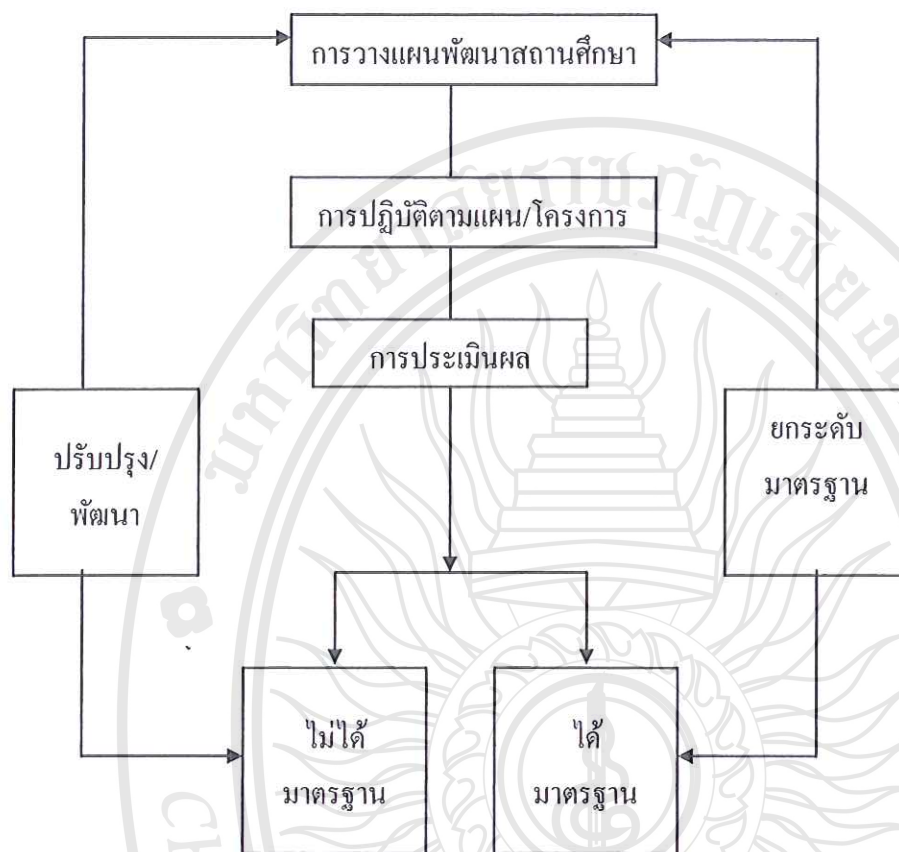
4. มาตรฐานด้านปัจจัยมี 1 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 บุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนร่วมใน
แต่ละมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วมข้างต้น มีตัวบ่งชี้และระดับคุณภาพเป็นตัวกำกับ
ทิศทางการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน

กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานมีขั้นตอนสำคัญ ดังแสดงในแผนภูมิ

ต่อไปนี้



แผนภาพที่ 2.1 : กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน
ที่มา : (สฤณ นันทะชัย, 2552 : 40)

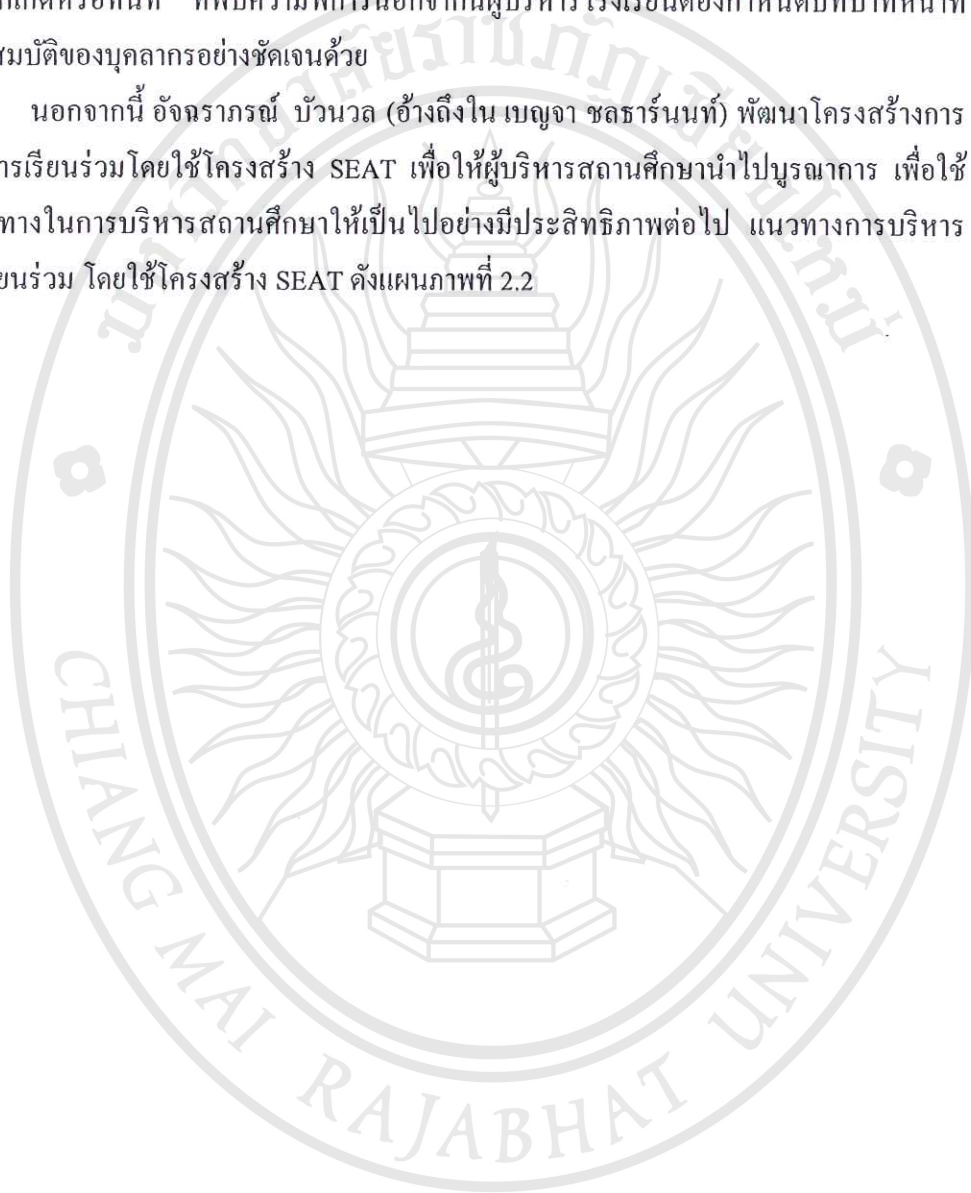
การพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานสถานศึกษาดังกล่าว จะต้องเริ่มตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการจัดการศึกษาพิเศษไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากนั้นจึงจัดทำแผนงานหรือโครงการด้านการศึกษาพิเศษให้ครอบคลุมทั้งในด้านคุณภาพนักเรียน การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและปัจจัยไว้ในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเป็นจุดพัฒนางานและนำสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้มีการติดตามประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรฐานและมีการปรับปรุงพัฒนาหรือรักษาสภาพหรือยกระดับมาตรฐานให้เหมาะสม จึงจะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมได้อย่างแท้จริง

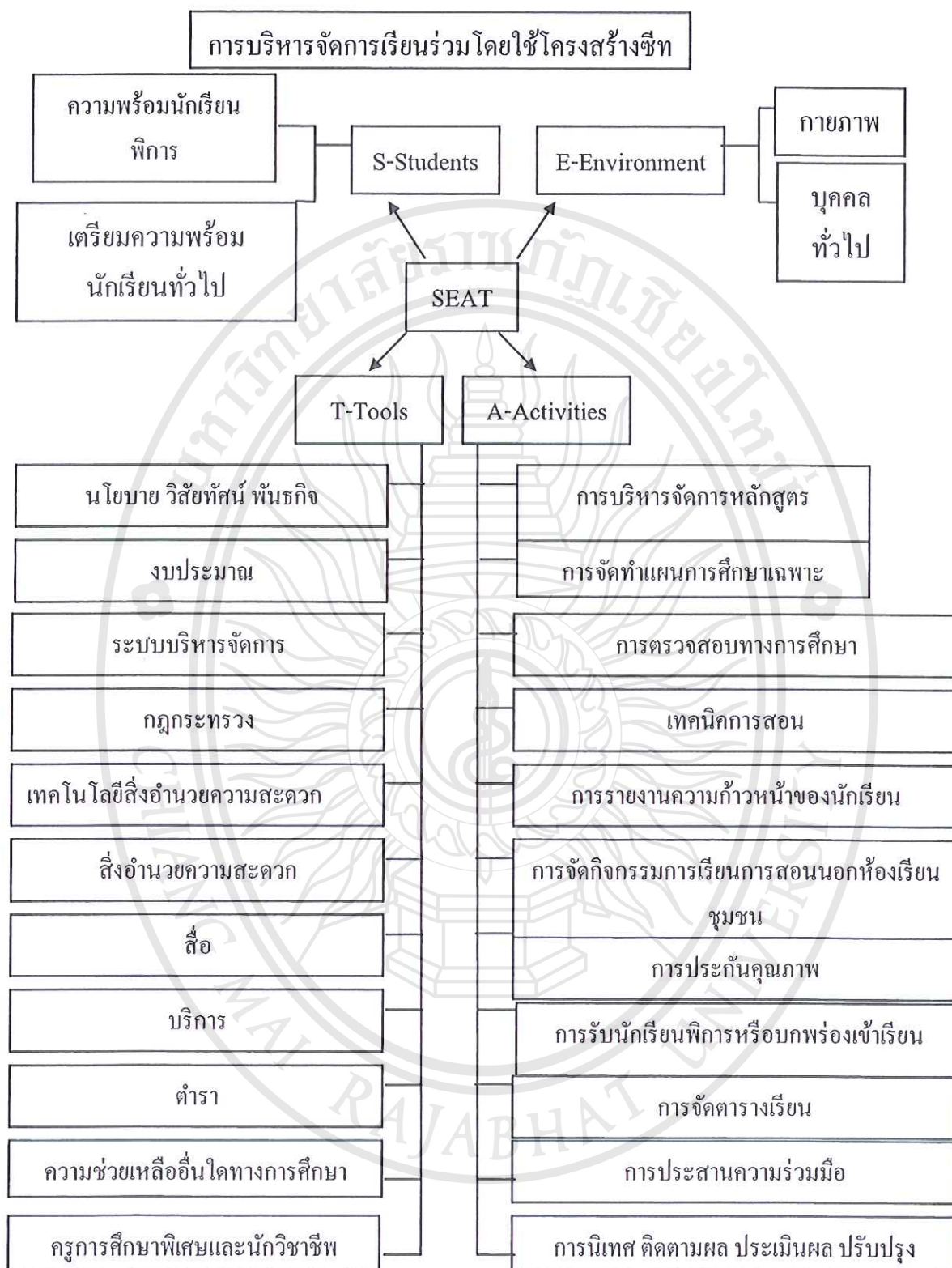
แนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT FRAMEWORK)

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้าง SEAT การเรียนร่วมในประเทศไทยมีความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมใหม่ เพราะนักการศึกษาและครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนทั่วไปกังวลว่าหากนำผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนรวมกับผู้เรียนทั่วไปแล้ว อาจเกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างนักเรียนทั่วไปกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากยิ่งขึ้น แต่ในความเป็นจริงทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันรับผิดชอบและปฏิบัติงานในลักษณะการประสานความร่วมมือกัน (Collaboration) ที่จะสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไป นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน คือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และเพิ่มความรับผิดชอบให้กับครูและบุคลากรอื่น ในปัจจุบันนี้ครูจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนทั่วไปควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะของการเรียนร่วม นอกจากนี้โรงเรียนต้องตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นตัวกำหนดและเปิดโอกาสให้พ่อแม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 ข้อ 5 ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับผู้เรียนแต่ละคน โดยมีกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน 2) บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ผู้ดูแลคนพิการ 3) ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนวหรือครูการศึกษาพิเศษหรือครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการในกรณีที่สถานศึกษาใดมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านความพิการ สถานศึกษานั้นอาจแต่งตั้งให้นักวิชาการดังกล่าวเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มเติมด้วยก็ได้ ข้อ 6 ให้คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประชุมเพื่อจัดทำแผนตามข้อ 2 แล้วนำเสนอไปสู่การปฏิบัติ กำกับติดตามผลการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งจัดประชุมเพื่อประเมินทบทวนและปรับแผน พร้อมจัดทำรายงานผลปีละ 2 ครั้ง (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง 8 มิถุนายน 2552) ดังนั้น ทางโรงเรียนต้องจัดให้มีคณะกรรมการในโรงเรียน ประกอบด้วย บุคคลในชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในบุคคลระดับชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนต้องมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการเรียนร่วมให้แก่คณะกรรมการโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม

ในโรงเรียน และเข้าใจเนื้อหาสาระในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิและโอกาสแก่ผู้เรียนทุกคนให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้เรียน ที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้เรียนที่มีความบกพร่อง จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะแรก เริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือทันที ที่พบความพิการนอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ และคุณสมบัติของบุคลากรอย่างชัดเจนด้วย

นอกจากนี้ อัจฉราภรณ์ บัวนวล (อ้างถึงใน เบญญา ชลธารรัตน์) พัฒนาโครงสร้างการบริหารการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้าง SEAT เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปบูรณาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป แนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้าง SEAT ดังแผนภาพที่ 2.2





แผนภาพที่ 2.2 : การบริหารจัดการเรียนร่วมในโครงสร้าง SEAT

ที่มา : (อรรถารักษ์ บัณฑิต, 2551 : 26)

แนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้าง SEAT นี้ โรงเรียนต้องบริหารองค์ประกอบหลัก 4 ประการ เพื่อให้การเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. นักเรียน (S : Students) หมายถึง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป ซึ่งควรมีการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม การช่วยเหลือตนเอง และวิชาการ หากพิจารณาผู้เรียนตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ซึ่งในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้นเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดที่ผู้เรียนควรได้รับการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม (Early Intervention-EI) โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลือนอยู่ เมื่อได้รับการพัฒนาระดับการทำงานต่าง ๆ (Functional Level) จะยิ่งสูงขึ้น ดังนั้นการช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยิ่งทำได้ทันช่วงที่ตั้งแต่เมื่อแรกเกิดและทำได้อย่างถูกต้องจะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเห็นผลชัดเจน ยิ่งกว่านั้นยังเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเองที่ได้เรียนร่วมกับผู้เรียนทั่วไป เนื่องจากผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสถานการณ์จริงได้อยู่ร่วมกับผู้เรียนทั่วไปวัยเดียวกัน ไม่ได้ถูกแบ่งแยกออกจากสังคม ดังเห็นได้ว่าจำนวนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีโอกาสได้รับการศึกษาตามวัยนั้นมีปริมาณน้อยกว่าผู้เรียนที่ได้รับการศึกษาทำให้ผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพ จึงควรให้โอกาสทั้งทางด้านการฟื้นฟูสภาพและการศึกษาแก่ผู้เรียนโดยเร็วที่สุด

1.2 การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดการยอมรับ และสามารถช่วยเหลือ และปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธีและเท่าที่จำเป็นที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อผู้พิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เหวทนา สงสาร กลัว ไม่ไว้วางใจ ซึ่งมักเกิดจากความไม่รู้หรือมีข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความต้องการพิเศษให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนได้รู้จัก และควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมผู้เรียนทั่วไปให้ความสนใจและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น หรือครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นผู้พิการ และทำกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวก และความลำบากของเพื่อนที่มีความ

ต้องการพิเศษมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

2. สภาพแวดล้อม (E : Environment) สภาพแวดล้อมที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนร่วม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment-LRE) โรงเรียนควรพยายามให้ผู้เรียนได้เรียนรวมในชั้นเรียนทั่วไปให้มากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล ควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนโดยไม่แบ่งแยกผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษออกจากสังคม สนับสนุนความเสมอภาค ความยุติธรรมของสังคม ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือ ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษสมควรที่จะได้รับการยอมรับจากสมาชิกของสังคมในระดับเดียวกันกับผู้เรียนทั่วไปได้รับ โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อม โดยใช้หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการเรียนร่วม ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่สำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบ และพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุมกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานในการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยให้ถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสดูแลความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการ นอกจากนี้โรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศนำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วีดีโอ หรือจัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบ เกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครองผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอาสาเป็นวิทยากรหรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านผู้พิการ ในสังคมที่สอดคล้องกับการเรียนรวมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบ ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกันโดยทำงานรวมกันเป็นทีม นอกจากนี้โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรม ประชุมสัมมนา ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษ

อย่างต่อเนื่อง ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งโรงเรียนต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาความพร้อมของผู้เรียนในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สำหรับเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมตามศักยภาพและความต้องการพิเศษของแต่ละคน

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร ควรมีการปรับหลักสูตรทั่วไป คือ การปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือหลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งถือเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความพิการจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของนักเรียน โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในสภาพปัจจุบัน การเรียนการสอนยังไม่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง และมีการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนั้นสิ่งที่เป็นส่วนสำคัญ คือ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการจัดทำควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ของผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตามสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับผู้เรียนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ มีข้อมูลในการจัดผู้เรียนเข้ารับบริการการศึกษา บริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการประเมินผลสำหรับใช้ในการกำหนดความก้าวหน้าของผู้เรียน ว่าเป็นไปตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งสุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์ (2549 : 56) อธิบายขั้นตอนในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า เริ่มจากการทำความเข้าใจและขออนุญาตผู้ปกครองของผู้เรียนก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง กับสถานศึกษาในการช่วยเหลือ พัฒนาส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียน จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลการประเมินความสามารถ ของผู้เรียนและทำการประชุมจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยมีกลุ่มรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน ครูผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นัก

กิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด ครูการศึกษาพิเศษและนักเรียน (กรณีที่สามารถเข้าร่วมประชุมได้) โดยผู้รับผิดชอบเหล่านี้จะประชุมร่วมกันเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วมีการลงนามของผู้รับผิดชอบ จากนั้น เริ่มใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยยึดจุดมุ่งหมายระยะยาวเป็นหลักนำไปกำหนดจุดมุ่งหมายระยะสั้น และนำจุดมุ่งหมายระยะสั้นไปจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) และขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นการติดตามและประเมินผล โดยคณะผู้จัดทำจะมีการประชุมประเมินความก้าวหน้า เพื่อปรับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษคนนั้นใหม่ เมื่อผู้เรียนคนนั้นพัฒนามาจนบรรลุจุดมุ่งหมายระยะยาวที่วางไว้แล้ว โดยทั่วไปจะมีการติดตามประเมินผล อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง นอกจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลแล้ว ยังต้องจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ซึ่งเป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษคนนั้น ๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ซึ่งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายระยะยาว ระยะสั้น วิธีการสอน สื่อ กระบวนการประเมินที่ใช้ และเกณฑ์การประเมิน ระยะเวลาและผลการประเมิน รวมทั้งเขียนแผนการสอนแต่ละเรื่อง และจัดการเรียนการสอน การบำบัดฟื้นฟูตามที่กำหนดพร้อมทั้งประเมิน ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายระยะยาวที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เกณฑ์การวัดและประเมินผลควรมีอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสมของผู้เรียน

3.2 การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Assessment) หมายถึง กระบวนการหลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรมและร่างกาย รวมทั้งตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3.3 เทคนิคการสอน โดยมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายรูปแบบที่เป็นเทคนิคการสอนเฉพาะกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือ การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Tutoring) และการสอนแบบต่างระดับ (Multi-level Teaching) การสอนแบบเรียนปนเล่น (Play Way Teaching)

3.4 การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน (Progress Report) ในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงาน

ความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจากแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ที่ใช้สอนผู้เรียนในแต่ละ
 สาระการเรียนรู้ ทักษะและกิจกรรมต่าง ๆ

3.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจากกิจกรรม
 การเรียนการสอนที่ต้องจัดในห้องเรียนและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอกโรงเรียน
 ซึ่งทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก เพื่อช่วยให้
 การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นไปอย่างมีคุณภาพและ
 ประสิทธิภาพ

3.6 การจัดตารางเวลาให้บริการเสริม ทั้งการสอนเสริมและการบริการจาก
 ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในทีมนักสหวิชาชีพ โดยจำนวนผู้เรียนที่ครูสอนเสริมและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ
 ทางจะต้องให้บริการ ควรเริ่มจากจำนวน 2-3 คน ในสัปดาห์แรก ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มจำนวนผู้เรียนขึ้น
 ในสัปดาห์ต่อมาทีละสัปดาห์ ดังนั้นการบริการเสริมจึงต้องคำนึงถึงผู้เรียนว่าตารางเวลาที่จัดให้กับ
 ผู้เรียน ที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้นเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งตัวครูด้วย

4. เครื่องมือ (T : Tools) เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการเรียน
 ร่วมช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 สูงสุด ซึ่งเป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อันได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์
 พันธกิจ งบประมาณระบบการบริหารจัดการ กฎกระทรวง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ
 ทางการศึกษา เช่น อุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ อักษรเบรลล์ หนังสือเสียงสำหรับผู้เรียนตาบอด หนังสือ
 ตัวพิมพ์ใหญ่สำหรับนักเรียนที่เห็นเลือนราง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนออทิสติก
 บริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของผู้พิการแต่ละประเภท เช่น บริการสอนเสริม การเขียน
 และอ่านอักษรเบรลล์ การสอนภาษามือ การฝึกพูด รวมทั้งการสอนเสริมวิชาการต่าง ๆ ค่าความ
 ช่วยเหลืออื่น ๆ ทางการศึกษาเช่น กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัดสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการ
 บกพร่องทางด้านสติปัญญา ผู้เรียนออทิสติก การแก้ไขการพูดสำหรับผู้เรียนออทิสติก (สำนักงาน
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2549. : 63)

จากการประมวลการเรียนรู้ร่วม สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้โครงสร้าง
 SEAT นั้น เห็นว่ามีการให้ความสำคัญกับตัวนักเรียนทั้งที่เป็นผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
 และผู้เรียนทั่วไป สภาพแวดล้อมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กิจกรรม
 การเรียนการสอนและเครื่องมือ โดยขณะนี้มีการนำไปใช้ในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัด
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในการจัดการศึกษาในสภาพปัจจุบันนั้น โรงเรียน
 ที่เป็นแกนนำการเรียนร่วม ที่สามารถจัดการเรียนร่วมได้อย่างประสบความสำเร็จยังมีจำนวน
 น้อยมากโดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในต่างจังหวัด

โรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม (Inclusive schools)

โรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนรวมและสามารถพัฒนาตนเองให้พร้อมเป็นศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ)

กรอบแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม

1. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนพิการอย่างเป็นระบบ คัดกรอง วินิจฉัย และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การจัดทำสื่อ/เทคนิควิธีการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ตลอดจน การติดตามความก้าวหน้าทางการเรียน/ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. พัฒนาปัจจัยพื้นฐานตามความจำเป็นพิเศษของเด็กเป็นรายบุคคล ได้แก่ การพัฒนา จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพิการตามมาตรฐานที่กำหนด
4. ขยายผลการอบรมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนางานทั้งระบบ (Whole school Approach) ตามขั้นตอนในการจัดการเรียนรวม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนทุกคน
5. จัดทำแผนการพัฒนากิจการการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม
6. มีการจัดตั้งทีมงานและคณะกรรมการชุดต่างๆ รับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ รวมทั้งการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ เพื่อให้การเรียนรวมประสบผลสำเร็จ ทั้งใน ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล
7. บริหารจัดการครู ผู้บริหาร โรงเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้
8. พัฒนาโรงเรียนให้พร้อมเป็นศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ (Student Support Services : SSS) เพื่อให้เป็นศูนย์รวมแหล่งเรียนรู้ เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นศูนย์รวมสื่อ อุปกรณ์ ตัวอย่างการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และให้บริการกับโรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนอื่นๆ ในพื้นที่

9. ดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาสู่โรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

10. จัดเครือข่ายกับโรงเรียนอื่นๆ องค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อความร่วมมือและช่วยเหลือกันทางวิชาการ เพื่อทำให้เกิดระบบการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้ได้มากที่สุด

11. ประเมินและจัดทำรายงานการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานเรียนร่วมส่งสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานต้นปีการศึกษา

12. วิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้ได้มาตรฐาน

13. มีการนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือ ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรวม

ขั้นตอนในการจัดการเรียนรวม

1. ศึกษาความพร้อม และทัศนคติของครู
2. การคัดแยก/คัดกรองเด็ก
3. การคัดเด็กพิเศษ และการประเมินความต้องการพิเศษ
4. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
5. การจัดรูปแบบการเรียนรวม
6. การดำเนินการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
7. การนิเทศติดตามผล
8. การประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
9. การปรับ IEP
10. การเลื่อนชั้น การออกหลักฐาน

รูปแบบการเรียนรวม

- รูปแบบที่ 1 การเรียนรวมเต็มเวลา (Full Inclusion)
- รูปแบบที่ 2 การเรียนรวมบางเวลา (Partial Inclusion)
- รูปแบบที่ 3 การจัดให้มีครูผู้ช่วย (Teacher Aid Program)

แนวคิดทฤษฎีการบริหารคุณภาพ

การบริหารคุณภาพโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)

การบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) โดยนำเสนอแยกเป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา หลักการของวงจรคุณภาพ วงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษา ดังนี้

ประวัติความเป็นมา

แบงก์ (Bank อ้างถึงใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ.2545:89) กล่าวถึง ประวัติของเดมมิ่งว่าเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในหลักการบริหารที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือ วงจรเดมมิ่ง ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้แทนกันกับการจัดการคุณภาพ เพราะเขาเป็นคนผลักดันให้ผู้บริหารญี่ปุ่นยอมรับแนวคิดในการจัดการคุณภาพ และเป็นคนแรกที่มองว่าการจัดการคุณภาพเป็นกิจกรรมขององค์กรทั้งหมด ไม่ใช่แค่งานตรวจคุณภาพตามที่กำหนดหรือเป็นงานของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการประกันคุณภาพ และเป็นคนแรกที่ระบุว่าคุณภาพเป็นความรับผิดชอบทางการบริหารของผู้บริหาร

เดมมิ่งเกิดที่เมืองซิวส์ (Sioux) รัฐไอโอวา เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2443 จบปริญญาตรีฟิสิกส์ จากมหาวิทยาลัยไวโอมิง ได้ปริญญาเอกฟิสิกส์คณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเยล เมื่อปี พ.ศ. 2471 ในระหว่างปี พ.ศ. 2471 - พ.ศ. 2482 ทำงานอยู่กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา ต่อมาปี พ.ศ. 2482 - พ.ศ.2488 ทำงานอยู่ที่สำนักสำมะโนประชากรอเมริกัน และ โรงงานอุตสาหกรรมอาวุธของสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี พ.ศ. 2489 จนกระทั่งถึงเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2536 เดมมิ่งเป็นศาสตราจารย์ทางสถิติอยู่ที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก

ช่วงต้นปี พ.ศ. 2483 เดมมิ่งได้พบกับชีวฮาร์ด (Schewhart) นักสถิติที่ห้องทดลองของบริษัทเบลล์ เทเลโฟน ในนิวยอร์ก ต่อมาได้รับความคิดเรื่องการควบคุมทางสถิติและความแปรปรวนเชิงสุ่มของกระบวนการทำงาน (random variation of a work process) มาจากชีวฮาร์ด ในภายหลัง เดมมิ่งเริ่มตั้งตัวเป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพในการผลิต เดมมิ่งออกไปบรรยายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพในโรงงานทั่วสหรัฐอเมริกา แต่ในเวลานั้นผู้บริหารในสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจเดมมิ่งไม่มาก

เดมมิ่งไปญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. 2490 สืบเนื่องมาจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นายพลแม็กอาร์เธอร์ (Mac Arthur) ผู้บัญชาการกองกำลังทหารสหรัฐอเมริกาที่ยึดครองญี่ปุ่นอยู่ได้ไล่ผู้บริหาร

ระดับสูงและระดับกลางของบริษัทใหญ่ ๆ ของญี่ปุ่นออก โทษฐานที่คนเหล่านั้นเข้าไปพัวพันกับสงครามเสร็จแล้วก็หนุนคนรุ่นใหม่ขึ้นมาบริหารแทน นายพลแม็ก อาร์เธอร์ ได้ขอความช่วยเหลือทางวิชาการมายังสหรัฐอเมริกา เริ่มจากการขอให้สหรัฐอเมริกาช่วยส่งคนไปทำสำมะโนประชากรที่ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาจึงได้ส่งเดมมิงไป ตอนนั้นเดมมิงเริ่มประสบความสำเร็จมาบ้างแล้วจากการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (sampling methods) และเทคนิคการควบคุมทางสถิติเพื่อเพิ่มผลผลิตอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกา เดมมิงจึงนำเทคนิคการควบคุมทางสถิติมาเผยแพร่ที่ญี่ปุ่นด้วย

ในเวลา 3 ปีต่อมา สหภาพนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรญี่ปุ่นได้เข้ามาให้ความสนับสนุนเดมมิงในการเผยแพร่ความคิดเรื่องคุณภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต จนกระทั่งเดมมิงสามารถตั้งกลุ่มผู้บริหารหลัก เพื่อกระจายความคิดออกไปสู่ผู้บริหารอื่น ๆ ใน พ.ศ. 2493 มีผู้บริหารมาเข้าร่วมถึง 400 กว่าคน ผู้บริหารที่อยู่ในกลุ่มนี้ล้วนแต่เป็นผู้นำในบริษัทสำคัญ ๆ เช่น โซนี่ นิสสัน มิตซูบิชิและ โตโยต้า สาเหตุที่ทำให้เดมมิงประสบความสำเร็จก็เนื่องมาจากคนญี่ปุ่นได้สนใจการควบคุมคุณภาพด้วยวิธีการทางสถิติมาก่อน แต่ยังขาดทฤษฎี ทฤษฎีการควบคุมทางสถิติของเดมมิงทำให้คนญี่ปุ่นเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานได้ คนญี่ปุ่นจึงยอมรับแนวทางของเดมมิง นับว่าเดมมิงได้มีส่วนช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาในภายหลังญี่ปุ่นจึงตั้งรางวัลเดมมิง (Deming Prize or Deming Award) ให้กับบริษัทที่มีผลงานดีเด่นในด้านคุณภาพมาตั้งแต่ พ.ศ. 2494 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2523 โทรทัสน์เอ็นบีซีจึงนำเอาผลงานของเดมมิงกลับไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา ยกย่องให้เดมมิงเป็น “บิดาแห่งคลื่นลูกที่สามของการปฏิวัติอุตสาหกรรม (father of the third wave of the industrial revolution)” ชื่อเสียงของเดมมิงจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก ในสหรัฐอเมริกามีการตั้งกลุ่มศึกษาและดำเนินตามทฤษฎีของเดมมิงเป็นจำนวนมาก นอกเหนือจากนั้นยังมีกลุ่มทำนองเดียวกันในอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และนิวซีแลนด์ หลังเดมมิงเกษียณอายุก็ได้ไปบรรยายในระดับปริญญาโทและเอกที่มหาวิทยาลัยหลายแห่งและได้รับแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณของมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก เมื่อปี พ.ศ. 2518 เดมมิงได้เขียนหนังสือ บทความ และจัดสัมมนาเรื่องคุณภาพเอาไว้เป็นจำนวนมาก

หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA)

การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDAC) ตามแนวคิดของเดมมิงปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทุกคนทราบกันดี และถือเป็นเครื่องมือการบริหารที่จัดเป็นแกนร่วมของการบริหารที่หลากหลายบนพื้นฐานเดียวกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของเดมมิงและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ดังนี้

เดมมิง (Deming in Mycoted, 2004) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า

วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

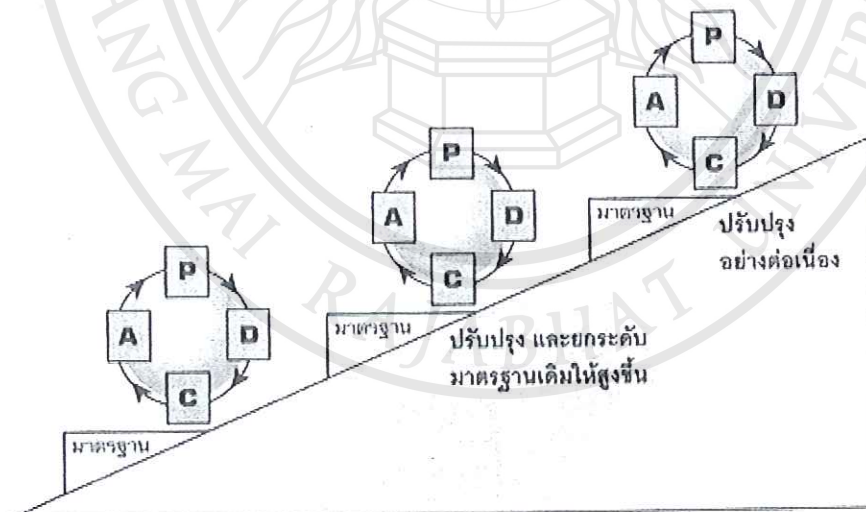
Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าการบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง

Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาก็ให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

การใช้วงจร PDCA เพื่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่วงจรหมุนครบก็จะเป็นแรงส่งให้หมุนในรอบต่อไป วิธีการใหม่ ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับปรุงก็จะถูกจัดทำเป็นมาตรฐานการทำงาน ซึ่งจะทำให้การทำงานมีการพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุด เราอาจเริ่มด้วยการปรับปรุงเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนที่จะก้าวไปสู่การปรับปรุงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น



แผนภาพที่ 2.3 : วงจร PDCA กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

วงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุก ๆ เรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัว เช่น การปรุงอาหาร การเดินทางไปทำงานในแต่ละวัน การตั้งเป้าหมายชีวิต การดำเนินงานในระดับบริษัท จนกระทั่งในระดับสถาบันการศึกษา หรือที่นำมาใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษา

โครงสร้างของวงจร PDCA

ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจร PDCA ประกอบด้วย "การวางแผน" อย่างรอบคอบ เพื่อ " การปฏิบัติ " อย่างค่อยเป็นค่อยไป แล้วจึง "ตรวจสอบ" ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิภาพที่สุด ก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่ หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

ขั้นตอนการวางแผน (Plan)

ขั้นตอนการวางแผนครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน นอกจากนี้ จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การวางแผนยังช่วยให้สามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา ฯลฯ โดยสรุปแล้ว การวางแผนช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบัน พร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสานประสบการณ์ ความรู้ และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือกำลังจะเกิดขึ้น บางอย่างเราไม่สามารถควบคุมสิ่งนั้นได้เลย แต่เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับสิ่งนั้น

ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งสามารถควบคุมผลที่เกิดในอนาคตได้ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปัจจุบัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ (DO)

ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้วย ไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้ายเพื่อ

ความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหาย่อมต้องการทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)

ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ขั้นตอนนี้นักจะถูกมองข้ามเสมอการตรวจสอบทำให้ทราบว่าปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือ ต้องรู้ว่าจะตรวจสอบอะไรบ้าง และบ่อยครั้งเพียงใด ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Act)

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสมจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรก ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำเป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง ซึ่งก็คือผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ ควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

1. มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้
2. ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม
3. ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้
4. เปลี่ยนเป้าหมายใหม่

การวางแผนการดำเนินงานต้องกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ อาจจะเป็นเป้าหมายระยะสั้น หรือเป้าหมายระยะยาวก็ได้ แต่เป้าหมายที่ดีจะต้อง SMARTER ซึ่งประกอบไปด้วย

Specific - เฉพาะเจาะจง มีความชัดเจน

Measurable - สามารถวัดและประเมินผลได้

Acceptable - เป็นที่ยอมรับได้ของผู้ปฏิบัติ

Realistic - ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

Time Frame - มีกรอบเวลากำหนด

Extending - ทำท่าย และเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติ

Rewarding - คำนึงค่ากับการปฏิบัติ

(ไพบูลย์, 2555 : <https://www.gotoknow.org/posts/430924/>)

วงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา นวัตกรรมในการบริหารงานเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จ เรื่องหนึ่งที่มีการนำเสนอมาใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเป็นอย่างยิ่งก็คือกระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) เนื่องจากวงจรคุณภาพเป็นทั้งปรัชญา นวัตกรรมและเป็นต้นธารภูมิปัญญา หรือเป็นศาสตร์ใหญ่ของวงจรกิจกรรมในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะเครื่องมือการบริหารที่มีนัยร้อย พัน หรือหมื่นรูปแบบนั้นล้วนแต่มีแก่นร่วมที่สำคัญบนพื้นฐานเดียวกัน นั่นคือ วงจรคุณภาพ (PDCA) (ถวัลย์ มาศจรัส, 2546 : 16) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้าหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงการนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาประยุกต์ใช้เพื่อบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษา ไม่ว่าในระบบใหญ่ของประเทศหรือในระดับย่อยลงมา คุณภาพการศึกษาจะเกิดหรือมีขึ้นได้ ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำไปสู่ผลผลิตหรือผลงานที่ตรงตามข้อกำหนด ความต้องการหรือความพึงพอใจ ความประทับใจ ความมั่นใจของผู้รับบริการทางการศึกษา เช่น ในการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษาย่อมมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม ซึ่งการดำเนินการหรือจัดการเพื่อให้ได้ผลดังกล่าว เป็นเรื่องของการบริหารระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการนำปัจจัยป้อนผ่านกระบวนการแล้วได้ผลผลิต ซึ่งจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก จึงเรียกได้ว่าเป็นการบริหารระบบคุณภาพ

การบริหารระบบคุณภาพขององค์กรทางการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอมาโดยอาศัยแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กรโดยทั่วไป เช่น แนวคิดการบริหารคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) ที่เน้นขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

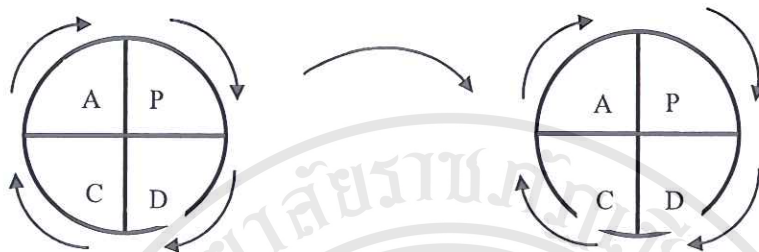
ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-P)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check-C)

ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Act-A)

ซึ่งขั้นตอนทั้ง 4 นั้น ต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด เป็นเหมือนวงจรที่มีลักษณะดังแผนภาพที่ 2.4



แผนภาพที่ 2.4 : การบริหารคุณภาพวงจรเดมมิง

P = กำหนดแผน

D = ทำตามแผนที่กำหนด

C = ตรวจสอบผลกับแผน

A = หากไม่บรรลุแผนให้หา

สาเหตุและวางแผนแก้ไขใหม่

A = หากบรรลุแผนให้รักษามาตรฐานไว้

P = วางแผนใหม่ ตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น

D = ทำตามแผนที่กำหนด

C = ตรวจสอบผลกับแผน

A = หากไม่บรรลุแผนให้วางแผนแก้ไขใหม่

การบริหารระบบคุณภาพตามแนวคิดข้างต้น คือการทำงานที่เป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน มีการดำเนินการหรือปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบประเมินผล และมีการปรับปรุงแก้ไข เป็นวงจรต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จที่คาดหวังและเพื่อแสวงหาสภาพที่ดีกว่า ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสามารถอาศัยแนวคิดการบริหารระบบคุณภาพมาประสมประสานและเลือกสรรกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติ และความเหมาะสมกับสถานศึกษา ตลอดจนสภาพและความต้องการของสังคม

จรัส นองมาก (2545 : 115) กล่าวถึง การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในสถานศึกษาด้านประกันคุณภาพในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนเพื่อเตรียมการปฏิบัติ (Plan-P) การวางแผนหรือการจัดทำแผนเป็นการเตรียมการอย่างฉลาดรอบคอบในการปฏิบัติงาน เป็นการเตรียมการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน เกี่ยวข้องกับงาน และเกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่าง ๆ ของหน่วยงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งผู้ปฏิบัติงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานใหญ่หรืองานเล็กมากน้อยแค่ไหน ต้องอาศัยการวางแผนหรือการเตรียมการเพื่ออนาคต เพื่อช่วยให้สามารถทำงานได้ดี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวางแผนปฏิบัติงานจึง

เป็นการกำหนดรายละเอียดเพื่อการทำงานในอนาคตของสถานศึกษาโดยรวม และระบบการวางแผนในการทำงานจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย โดยเฉพาะในระยะต่อไป

1.1 การทำงานมีจุดหมาย เพราะได้เตรียมการแก้ปัญหาล่วงหน้าไว้แล้ว

1.2 สามารถตรวจวัดความสำเร็จ และประเมินผลการดำเนินงานได้เป็นระยะ ๆ และหากพบปัญหาหรืออุปสรรคก็สามารถปรับแก้ได้ทันที่

1.3 ใช้ทรัพยากรได้อย่างประหยัด และคุ้มค่า

1.4 ทำให้เกิดการประสานงานภายในหน่วยงาน

1.5 ช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจ และทำให้เกิดการกระจายอำนาจรับผิดชอบ

2. การปฏิบัติตามแผน (Do-D) การปฏิบัติตามแผนเป็นการบริหารแผน แผนงาน หรือโครงการของแต่ละคนตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ บุคลากรในหน่วยงานต่างปฏิบัติตามที่ได้เตรียมการ หรือวางแผนล่วงหน้าไว้ในงานของตนเองที่ต่างก็มุ่งเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ฝ่ายบริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งการกำกับติดตามเพื่อให้บุคลากรฝ่ายปฏิบัติทั้งที่รับผิดชอบงานเฉพาะตัวหรืองานเป็นกลุ่มได้ปฏิบัติงานโดยราบรื่นมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน หากจำเป็นต้องมีผู้แทน แนะนำ เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ก็เป็นหน้าที่ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคอยสอดส่องดูแล และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนอยู่ตลอดเวลา

จุดบกพร่องของการดำเนินงานของสถานศึกษาในขั้นตอนนี้ คือ เมื่อได้มีการวางแผนการดำเนินงานไว้แล้ว ไม่ว่าจะไปในรูปของแผน แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ที่จัดเป็นรูปเล่มสวยหรู แต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังสมกับที่ได้ทุ่มเททรัพยากรอย่างมากมายเพื่อการนี้ บางแห่งวางแผนไว้อย่าง แต่ปฏิบัติจริงเป็นอีกอย่าง หรือบางแห่งมีการนำไปใช้เหมือนกัน แต่เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการกำกับติดตาม หรือประสานงานการทำงานให้ไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ในการปฏิบัติตามแผน ถ้าเป็นสถานศึกษาที่มีปริมาณงานมาก มีบุคลากรมาก จำเป็นจะต้องมีระบบงานที่ตรวจสอบได้ว่าในห้วงเวลาหนึ่ง ๆ ใครกำลังทำโครงการอะไรอยู่ และในขณะเดียวกันจะต้องมีการนิเทศเพื่อช่วยเหลือแนะนำในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานในเรื่องไหน ขั้นตอนที่ยังล่าช้าหรือทำไม่ถูกต้องก็สามารถช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานได้ทันที่

3. การตรวจสอบและประเมินผล (Check-C) การตรวจสอบและประเมินผล เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการปฏิบัติในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานประสบผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็น

ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงานหรือปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในหน่วยงาน

การตรวจสอบและประเมินผล เป็นการหาข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนางาน กิจกรรมนี้จึงถือเป็นพื้นฐานของพัฒนางาน ถ้าทำงานโดยไม่มุ่งหวังที่จะทำให้ดีขึ้นต่อไปก็คงไม่ต้องตรวจสอบและประเมินผลให้เสียเวลา แต่ในวัฏจักรของการทำงานต้องการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้งานดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา จึงต้องใช้ผลจากการตรวจสอบและประเมินเป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป ซึ่งในการดำเนินงานในการตรวจสอบและประเมินผลมีกิจกรรมที่ควรปฏิบัติมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การระบุสภาพความสำเร็จของงานในช่วงเวลาที่จะตรวจสอบ โดยปกติแล้วในการปฏิบัติงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า จะมีข้อมูลที่บอกให้รู้ว่าการดำเนินงานนั้นมีความสำเร็จและเป้าหมายอะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน ภายในระยะเวลาตามที่วางแผนไว้ ในการระบุความสำเร็จของงานในขั้นตอนนี้ก็ต้องดูช่วงเวลาที่จะทำการตรวจสอบ

2. การตรวจสอบวัดผลการดำเนินงาน เป็นการตรวจวัดผลการปฏิบัติงานจริง ๆ ณ วันที่ทำการตรวจสอบว่าสำเร็จมากน้อยเพียงใด ในการตรวจวัดก็อาศัยเครื่องมือและวิธีการในการตรวจวัดที่แตกต่างกัน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การทดสอบเป็นลายลักษณ์อักษร การดูผลการปฏิบัติงานจริง เป็นต้น

3. การประเมินผลการดำเนินงาน เป็นการเปรียบเทียบ เพื่อตีค่าการดำเนินงานว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด โดยการเปรียบเทียบผลจากการวัด (Measurement) กับเกณฑ์ (Criteria) ก็คือหลักของการประเมิน (Evaluation) โดยทั่วไป การประเมินกรณีนี้อาจกล่าวได้ว่าสภาพความสำเร็จของงานถือเป็นเกณฑ์ ผลการดำเนินงานถือเป็นการวัด ดังนั้น เมื่อจะทำการประเมินเรื่องใดก็ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสองอย่างของการประเมิน คือ เกณฑ์ และผลจากการตรวจวัด ถ้าองค์ประกอบทั้งสองอย่างไม่ครบถ้วนก็ไม่สามารถจะประเมินได้

4. การเสนอแนะ เป็นการเสนอข้อคิดเห็นของผู้ตรวจสอบและประเมินจากผลการประเมินในข้อ 3 เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงแก้ไข ทำให้การดำเนินงานในเรื่องนั้นเป็นผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวคือ ถ้าผลการประเมินว่าดี มีความเหมาะสมอยู่แล้ว ก็อาจจะยกย่องชมเชยหรือให้กำลังใจผู้ปฏิบัติ หรือปรับเป้าหมายการดำเนินงานให้สูงขึ้น ให้ยากขึ้น ถ้าผลการประเมินยังไม่ดี ยังไม่เหมาะสม ก็อาจจะเสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน เพิ่มคน เพิ่มอุปกรณ์ หรือแนะนำวิธีปฏิบัติที่คิดว่าเหมาะสม ซึ่งข้อมูลจากการชี้แนะของผู้ประเมิน จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพัฒนางานต่อไป

4. การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (Act-A) การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน เป็นการปรับแก้ตามผลการตรวจสอบ และประเมินในขั้นตอนก่อนหน้านี้ ถ้าผลการประเมินพบว่างานยังไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก็ต้องเร่งรัด ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน หรือใช้เวลาในการทำงานให้มากขึ้น เพื่อจะสามารถทำงานที่คาดหวังไว้แล้วให้สำเร็จ แต่ถ้าผลการประเมินพบว่างานสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ในการดำเนินงานต่อไปก็จะได้ปรับเปลี่ยนตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น จะได้เป็นการท้าทายผู้ปฏิบัติ จึงเห็นได้ว่าการปรับปรุงการปฏิบัติงานสามารถทำได้ตลอดเวลา ไม่ว่างานที่ทำมาแล้วประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ ผลจากการปฏิบัติในลักษณะนี้ก็จะเกิดผลดีต่อสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดี ที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา

จากวงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นการทำงานที่เป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน มีการดำเนินงานตามแผน มีการตรวจสอบประเมินผล และมีการปรับปรุงแก้ไข เป็นวงจรต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จที่คาดหวังและเพื่อแสวงหาสภาพที่ดีกว่า ขั้นตอนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) ได้แก่ การเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนตามเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลางบประมาณ ผู้รับผิดชอบ และการประเมินผล ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามแผน (Do) ได้แก่ การดำเนินงานต่อเนื่องจากการวางแผน โดยมีการอบรม ประชุมชี้แจง มอบหมายผู้รับผิดชอบ และให้การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร และดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม เพื่อให้งานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน โดยจัดให้มีการประเมินผลตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินงานตามแผน เพื่อจะทราบว่าต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) ได้แก่ การนำผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแก้ไข และหากผลการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายก็ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานใหม่ให้เหมาะสมในการวางแผนระยะต่อไป แต่ถ้าผลการประเมินพบว่างานสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ในการวางแผนครั้งต่อไปต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายให้สูงขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนา และจัดทำรายงานไว้เป็นหลักฐาน

(ณัฐวี ฤกษ์ฤกษ์, 2555 : http://202.44.34.144/kmit/knowledge_detail.php?IDKM=341/)

บริบทของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2

โรงเรียนบ้านบวก อำเภอศีล จังหวัดลำพูน

โรงเรียนบ้านบวก (อภิชาตราษฎร์นฤมิตร) ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2467 ณ บ้านบวก หมู่ที่ 3 ตำบลดงคำ อำเภอศีล จังหวัดลำพูน เปิดสอน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ปัจจุบัน โรงเรียนบ้านบวก (อภิชาตราษฎร์นฤมิตร) ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนดีประจำตำบลและอยู่ระหว่างการรออนุมัติในการต่อเติมสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการและนโยบายโรงเรียนดีประจำตำบลดังกล่าว โรงเรียนบ้านบวก ดำเนินการสอนนักเรียน 3 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น (โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา) มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 17 คน แยกเป็นครูชาย 5 คน ครูหญิง 9 คน ครูเด็กพิเศษ 1 คน ครูพนักงานธุรการ จำนวน 1 คน และช่างครุภัณฑ์ชั้น 3 จำนวน 1 คน โดยมี นายกำพล วงศ์บุญมา เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 131 คน นักเรียนชาย 69 คน นักเรียนหญิง 62 คน เป็นเด็กพิเศษเรียนร่วมจำนวนทั้งสิ้น 25 คน นอกจากนี้โรงเรียนบ้านบวกยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วม ในปีการศึกษา 2557 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 2

โรงเรียนบ้านบวก มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานบริหารพัฒนาวิชาการ งานบริหารพัฒนามูลสาร งานแผนและงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยแต่ละงานมีหัวหน้างานและปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาของงานแต่ละฝ่ายมีคณะกรรมการ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับทุกฝ่าย มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง คณะกรรมการเหล่านี้มีหน้าที่กำหนดแผนงานพัฒนาโรงเรียน มีการติดตามการดำเนินงาน และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกด้านร่วมกับทางโรงเรียนอยู่เสมอ

ด้วยภารกิจหลักที่สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การบริหารจัดการให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และให้บุคลากรมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ โรงเรียนจึงได้ใช้วิธีศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาจากข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากการจัดเก็บตรวจสอบจากความต้องการอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาใช้ในการตัดสินใจการวางแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน (School Strategic Plan) ตามความต้องการขององค์กร โดยใช้กระบวนการพัฒนาคุณภาพที่เป็นระบบครบวงจร โดย

ใช้รูปแบบการบริหารงานของ Damming (PDCA) คือการให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และปรับปรุงงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด

โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน

โรงเรียนบ้านห้วยหละ เลขที่ 138 หมู่ที่ 3 ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2494 โดยคณะกรรมการอำเภอ นายจู ทองเพ็ญ ปลัดกิ่งอำเภอบ้านไธสง และนายแทน สิริทิพากร ตั้งชื่อว่า “โรงเรียนบ้านห้วยหละ” เป็นอาคารชั่วคราว โดยมีครูที่สามารถพูดภาษากระเหรี่ยงได้มาทำการสอนเป็นคนแรก คือ นายสุทัศน์ ท้าวใจ ต่อมาปี พ.ศ. 2500 ราษฎรได้มอบที่ดินให้ จำนวน 4 ไร่ 2 งาน 4.7 ตารางวา และร่วมกันสร้างอาคารเรียนชั้นเดียว ขนาด 3 ห้องเรียน โดยได้รับเงินสมทบจากทางราชการ เป็นจำนวน 20,000 บาท เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปี พ.ศ. 2521 ได้ขยายเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พร้อมกับเปิดทำการสอนชั้นเด็กเล็กโดยรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาเข้าเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกณฑ์ ปี พ.ศ. 2533 ได้รับอนุญาตให้เปิดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปี พ.ศ. 2540 ได้รับงบประมาณในการต่อสร้างอาคาร แบบ สปข. 105/29 โดยทำการก่อสร้างขึ้นในบริเวณที่สาธารณะของหมู่บ้าน (ป่าช้าเก่า) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของบริเวณโรงเรียนเดิม เพื่อเป็นห้องเรียนระดับมัธยมศึกษา

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านห้วยหละ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมี นายนิรันดร์ เหลืองอร่าม เป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีนักเรียนทั้งสิ้น 191 คน เป็นเด็กพิเศษเรียนร่วมจำนวนทั้งสิ้น 27 คน จำนวน 11 ห้องเรียน มีข้าราชการครู 20 คน มีอาคารเรียน 4 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 2 หลัง และโรงเรียนบ้านห้วยหละยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วม ในปีการศึกษา 2557 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 2 ที่สามารถจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษ

โรงเรียนบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

โรงเรียนบ้านปวง ตั้งอยู่เลขที่ 4 หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (เดิม) โดยเปิดการเรียนการสอนครั้งแรกในระดับชั้นประถมต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4) เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2474 โดยมี

นายเมือง เมืองขวา รักษาการแทนครูใหญ่ เป็นคนแรก ต่อมาปี พ.ศ. 2515 ได้รับอนุญาตให้เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6) ต่อมาปี พ.ศ. 2534 ได้รับอนุญาตให้เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริหารงานโดยกรมมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจุบันมีบุคลากรทั้งสิ้น 17 คน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 125 คน ผู้บริหารคือ นายธนา ยุทธ คำภีระ เมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียน ในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ของอำเภอทุ่งหัวช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 และได้รับการประเมินเพื่อรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 และได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสอง เมื่อวันที่ 4 – 5 – 6 มิถุนายน พ.ศ. 2550 รับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เมื่อวันที่ 11-12-13 มิถุนายน พ.ศ. 2555 และเมื่อปีการศึกษา 2557 ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่สามารถจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษ

โรงเรียนบ้านต้นฝิ่ง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

โรงเรียนบ้านต้นฝิ่ง เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช 2466 เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยอาศัยศาลาวัดต้นฝิ่ง เป็นที่ทำการเรียนการสอน มีนายแก้ว เป้งบ่อง เป็นครูใหญ่ พระอธิการกันทา อดีตเจ้าอาวาสวัดต้นฝิ่ง เป็นผู้อุปการะ

พ.ศ. 2517 ได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนถึงระดับประถมศึกษาตอนปลาย ได้ย้ายโรงเรียนมาตั้งอยู่ที่ บ้านแพะไต้ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองล่อง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

พ.ศ. 2536 ได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

พ.ศ. 2554 ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล และได้รับการประเมินรับรองเป็นต้นแบบเมื่อปี พ.ศ. 2555 และเปลี่ยนชื่อโครงการเป็นโรงเรียนดีศรีตำบล จนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันมีบุคลากรทั้งสิ้น 17 คน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 125 คน ผู้บริหารคือ นางสาว กาญจนา ปาลี

พ.ศ. 2558 ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 2 ที่สามารถจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วิหาร ชันทอง (2550) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการศึกษาพิเศษต่อสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านเครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากยังขาดงบประมาณในการสนับสนุนและขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนร่วม

โสภณ คำปาเชื้อ (2550) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2 พบว่า ด้านนักเรียนมีการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไปอย่างเหมาะสม มีการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหารมีการแต่งตั้งบุคลากรในการรับผิดชอบงานการจัดการเรียนร่วมและมีการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนมีการวิเคราะห์หลักสูตรและปรับให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการทางการศึกษาตามที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของนักเรียนแต่ละคน

อัจฉราภรณ์ บัวนวล (2551) ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดลำพูน ตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบว่าด้านนักเรียน การดำเนินงานที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนทั่วไปได้รับการเตรียมพร้อมในด้านการยอมรับและช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม การดำเนินการที่สำคัญที่สุด คือ จัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การดำเนินงานที่สำคัญที่สุดคือ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านเครื่องมือ การดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือ จัดสื่อสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทและแต่ละระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ด้านนักเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีจำนวนค่อนข้างมาก ส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรจัดสรรครูให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวน

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมในการเรียนไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากมีเสียงดังรบกวนจากห้องข้างเคียง ส่วนข้อเสนอแนะควรจัดระเบียบห้องเรียนและสร้างข้อตกลงร่วมกันในการควบคุมระดับเสียง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ครูที่รับผิดชอบงานเรียนร่วมโดยตรงมีไม่เพียงพอ เนื่องจากครูในโรงเรียนมีไม่ครบชั้นเรียน ส่วนข้อเสนอแนะคือ ขอรับการจัดสรรบุคลากรจากรัฐบาลและครูปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนข้อเสนอแนะคือ ประยุกต์หรือดัดแปลงสื่อหรืออุปกรณ์พื้นบ้านมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ไพพร จิระมิตร (2554) ศึกษาสภาพการศึกษารูปแบบการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ด้านนักเรียนยังขาดการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป ด้านสภาพแวดล้อมจะเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงจากสภาพแวดล้อมรอบตัวโดยการเรียนรู้อย่างอิสระ ส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามเวลาและ โอกาส ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการสอนเฉพาะบุคคลให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนด้านเครื่องมือ พบว่า โรงเรียนยังขาดสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจะสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการร่วมมือกันจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน

รจเรข พยอมแย้ม (2554) ศึกษาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี และ 2) แนวทางในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี จำนวน 19 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 114 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหาร

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี โดยมีภาพรวมและพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทาง ในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ พบว่า ด้านนักเรียน (Student) ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ 2) มีการจัดการเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องให้ความร่วมมือกันเป็นทีม และ 3) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเจตคติให้เกิดขึ้นกับโรงเรียน ครอบครัว ผู้นำชุมชนและสังคม ด้านสภาพแวดล้อม (Environments) ได้แก่ 1) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มี ความเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ 2) การจัดอบรมหลักสูตร ระยะสั้นให้กับผู้บริหาร และครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือเด็กที่มี ความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) ได้แก่ 1) ควรมีการนิเทศติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการ เรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง 2) ควรจัดครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีภาระงานอื่นน้อยลง และจัดครูที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ สำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3) ปรับหลักสูตรให้เหมาะกับสภาพเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ (Tools) ได้แก่ 1) ติดต่อประสานงานและขอรับ การสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) จัดสรรงบประมาณ บุคลากร นักวิชาชีพ และสื่อเป็นกรณีเฉพาะ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนร่วม สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลากหลายประเภท 3) การกำหนดทิศทาง นโยบาย จุดมุ่งหมาย ในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลือ อื่นใดทางการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

สรุป จากงานวิจัยพบว่าแต่ละโรงเรียนยังมีปัญหาในการเรียนร่วมในส่วนของการขาด แคลนครูการศึกษาพิเศษ รวมทั้งผู้เรียนนักเรียนทั่วไปมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษ สภาพแวดล้อมในการเรียนไม่เอื้ออำนวย และผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองที่เป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรแก่การจัดการเตรียม ความพร้อมนักเรียนทั่วไป เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดย โรงเรียนและชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นทีม มีการติดต่อประสานงาน และขอรับการสนับสนุนจาก องค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และควรมีการบริหารงาน

อย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารข้อมูลและแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 2 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีตามรายละเอียดที่ได้อ้างถึง โดยนำผลจากการศึกษาวิจัยมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



แผนภาพที่ 2.5 : กรอบแนวคิดการวิจัย